

mountain ecosystems er en proceedings fra et symposium afholdt i Mainz februar 1983. Bogen indeholder 23 foredrag, der ud fra case studies i Asien, Afrika og Sydamerika diskuterer et bredt spektrum af emner, især koncentreret om klimatologi, land use, vegetation og glaciologi. Stort set alle indlæg er skrevet på engelsk, enkelte er dog på tysk. Efter hvert indlæg er der et referat af den diskussion, der udspandt sig på symposiet om det afholdte foredrag.

Bogen kan være til god inspiration for folk, der skal arbejde i tilsvarende områder.

Henrik Breuning Madsen

Hot deserts and arid shrublands, A&B. Ed. by Michael Evenari, Imanuel Noy-Meir and David W. Goodall. (Ecosystems of the world, 12A & 12B).

Elsevier. Amsterdam: 1985-86. 12A: IX, 365 s., ill. 26 cm. USD 111.-. 12B: VIII, 451 s., ill. 26 cm. Pris ikke oplyst.

Dette omfattende to-bindsværk behandler de varme, nedbørsfattige områder. Bøgerne indledes med et par generelle kapitler om det fysiske og biologiske miljø og om aride økosystemers struktur, men langt størstedelen af værket er helliget 13 kapitler med en omhyggelig gennemgang af hvert sit regionale eksempel. Eksemplerne præsenteres af kendte og veletimerede forskere. De giver en gennemgang af klima, jordbundsforhold, vegetation, dyreliv og menneskets rolle i økosystemerne. Selv om kapitlernes grundelementer i store træk er de samme, er gennemgangen af de regionale eksempler meget individuelt prægede, og hovedvægten er lagt på forskellige temaer. De mange interessante detaileksempler giver tilsammen et bredt indblik i aride økosystemer, men efterlader også det væsentlige indtryk, at megen viden endnu savnes vedrørende økosystemerne i disse udstrakte områder.

Anette Reenberg

Geoffrey W. Dimbleby: The palynology of archaeological sites.

Academic Press, London 1985. XII, 176 s., ill. 24 cm. USD 45.-.

Denne bog beskriver samspillet mellem forekomsten af pollen og jordprofilen, dvs. jordbundsudviklingen. Gennem 8 kapitler får læseren en god indføring i problemstillingen med mange litteraturhenvisninger

til yderligere belysning af emnet. Bogen er velegnet for folk, der ønsker en generel indføring i emnet.

Henrik Breuning Madsen

Massimo Quaini: Geography and marxism. Blackwell 1982.

Blackwell, Oxford 1982. 204 s. 22 cm. Paperback: GBP 5.50. Library ed. GBP 12.95.

Denne bog er vistnok det første større forsøg på i Vesten at analysere den mulige forbindelse mellem Karl Marx' teorier og faget geografi. De første 3/4 af bogen udkom allerede i 1974 på italiensk. Et afsluttende kapitel er skrevet til nyudgivelsen, tillige med en efterfølgende kommenteret bibliografi over marxistisk geografisk litteratur på engelsk, udarbejdet af Russel King (en meget nyttig oversigt).

Bogen starter med et kapitel om geografens krise, som indeholder en kritik af den etablerede (borgerlige) geografis naturdeterministiske, ateoretiske, ahistoriske og eklektiske karakter. Her skitseres også grundlaget for en alternativ, marxistisk geografi.

En marxistisk geografi analyserer helheden og gør det ud fra den af Marx formulerede historiske materialisme, som på samme tid beskæftiger sig med forholdet mellem mennesket og naturen og forholdet mellem menneskene indbyrdes (p. 14).

I de næste to kapitler diskuteres det filosofiske og videnskabsteoretiske grundlag for en marxistisk geografi. Her gøres op med Kant's og Hegel's filosofiske idéer, som hver på deres måde har influeret på geografens udvikling. Mere positivt vurderes Ritter's bidrag, bl.a. hans syn på historien som »a process of the progressive liberation of peoples from the conditions of their own natural environments, which correspondingly become less and less deterministic« (p. 22). Interessant nok fulgte den unge Marx Ritter's geografiforelæsninger i Berlin i 1838!

Bogens længste kapitel har overskriften »From the 'Natural Societies' to 'Historical Society'«. Det indeholder en spændende, Marx-nær gennemgang af den historiske udvikling fra de tidlige fællesskabs-samfund over forskellige former for præ-kapitalistiske samfund og specielt feudalismen til kapitalismen og den industrielle revolution alt anskuet med geografiske briller.

Det følgende kapitel drejer sig om de

økologiske og territoriale modsigelser under kapitalismen. Her citeres fra »Grundrisse«. Dels det berømte citat om tendensen til dannelse af et verdensmarked som direkte indeholdt i kapitalens begreb. Og i forlængelse heraf følgende geografisk interessant formulering:

»Capital by its nature drives beyond every spatial barrier. Thus the creation of the physical conditions of exchange of the means of communication and transport the annihilation of space by time becomes an extraordinary necessity for it« (her efter Quaini, p. 123).

Quaini's behandling af de økologiske problemer forekommer ikke særlig tilfredsstillende; hans styrke ligger afgjort i det filosofiske og videnskabsteoretiske.

I det afsluttende nyskrevne kapitel diskuterer Quaini de nyere bestræbelser på at udvikle en marxistisk geografi. Kapitlet indeholder en velargumenteret kritik af den ortodokse Sovjet-maxistiske geografi både under Stalin, hvor enhver snak om naturens indflydelse på samfundslivet var bandlyst, og i nutiden, hvor »marxismen« uddar til legitimerende ideologi, og hvor geografien i praksis bliver kvantitativ-teknokratisk. Quaini lægger sig tættere op ad den amerikanske »radikale« geografi, men advarer dens poler mod at falde i hver sin grøft, Harvey i den akademisk-marxistiske og Bunge i den aktivistisk-anarkistiske. Selv udkaster Quaini nogle tanker om at forene fænomenologi og marxisme. Det virker ikke specielt overbevisende.

Som helhed er Quaini's bog både spændende og inspirerende, omend ikke uden grundlæggende svagheder. Dens styrke ligger i de mange Marx-citater og i Quaini's tolkning heraf. Men det er også en af svaghederne, at intet argument forekommer bedre end et Marx-citat. Herved undgår bogen ikke et vist dogmatisk præg. Det er endvidere en afgørende svaghed, at hele den udvikling af marxismen, som foregik mellem Marx (og Engels) og Harvey (!), overhovedet ikke er behandlet. Det betyder, at titlen er noget misvisende. »Marx and Geography« ville være mere dækkende.

De fleste geografer bruger for lidt tid på at dykke ned i fagets videnskabsteoretiske forudsætninger og idéhistorie. Det gælder endda også nogle af de marxistisk orienterede geografer, selv om man skulle forsværge det. Denne bog er en god anledning til at indhente noget af det forsømte!

Steen Folke